

KÖYİÇİ “ATATÜRK HEYKELİ”NİN ÖYKÜSÜ (*)

Kızıltan ULUKAVAK

Türk Ulusu, 81 yıldır Ulu Önder ATATÜRK'ten ayrı kalmanın hüznünü yaşıyor; Atamız hep aranıyor ve her 10 Kasım günü anılıyor. Arama ve anma dışında 2019'un 10 Kasım'ı Safranbolu'da, bir başka açıdan ATATÜRK'e olan bağlılığın sergilenmesine sahne oldu. Bağlar'ın merkezi Köyiçi, Atamızın heykeline yeniden kavuştu; buradaki yeniden düzenlenen meydan ATATÜRK heykeliyle bütünleşti. Bu kavuşma ve bütünleşme çok değerli ve anlamlıdır.

Değeri ve anlamı, heykelin öyküsünden kaynaklanır. Bu öykü anlatılmalı ya da anımsatılmalıdır: 1970 yılların başlarıydı. Yurdumuzun her köşesinde ve hatta Safranbolu'dan çok daha küçük kimi yerleşim yerlerinde Atamızın heykeli vardı. Fakat Safranbolu'da yoktu. Bu, Safranbolu için açıklanması olanağı bulunmayan bir eksiklikti. Hatta bir ayıptı. Oysa, Safranbolu Cumhuriyetimize, onun kurucusu Ulu Önderimizin ilke ve devrimlerine gönülden bağlı kişilerin kentiydi. Üstelik, Cumhuriyetimizin 50. kuruluş yıldönümü, 1973 yılı da çok yaklaştı.

Safranbolulu gençler olarak kente bir Atatürk heykeli kazandırılma girişiminde bulunulmalıydı. Bu girişimin öncülüğünü Demir Çelik Fabrikalarında görevli Kimya Yüksek Mühendisleri Sayın Necla - Abdullah KALAYCIOĞLU çifti yaptı. Arslanlarda, eski Halkevi binasında bir araya gelindi. O günlerin genç bir avukatı olarak, bu satırların yazarı da oradaydı. Bir komite oluşturuldu. Kamusal bir kaynaktan yararlanılmaksızın, komite üyelerinin ve kimi kişilerin katkılarıyla fiberglas'tan yaptırılan bir ATATÜRK heykeli Safranbolu'ya kazandırıldı ve Kaymakamlığa teslim edildi.

Ancak heykel nereye dikilecekti? Safranbolu'nun bir meydanı yoktu. Zamanın Kaymakamı Hükümet Konağı'nın, Kale'deki 1976'da yanan tarihsel binanın önüne konulsun istedi; konağın hemen önünde havuz vardı. Havuzun üstü betonla kapatıldı; bir kaide yapıldı ve üstüne heykel yerleştirildi. Ancak güzel bir görünüm oluşmadı; tarihsel Hükümet Konağı'nın görkemi, heykeli gölgeledi. Bir iki yıl heykel orada kaldı.

1974 yılı içinde Bağlar'ın otobüs güzergahı olan yolları genişletildi, Köyiçi üç-dört yol ağzı, daracık bir kavşak olmak yerine, büyük bir meydana dönüştürüldü. Dar kavşak ve yollardan kurtulmak nedeniyle, oluşturan alana “Kurtuluş Meydanı” adı verildi. Artık Safranbolu'nun da bir meydanı vardı, ATATÜRK heykeli de bu meydana olmalıydı.

Kaymakam'la görüşüldüğünde, heykelin Hükümet Konağı'nın önünden alınıp, Köyiçi Kurtuluş Meydanı'na yerleştirilmesine itiraz edilmedi. Bu meydana, 29 Ekim 1974 günü Cumhuriyet Bayramı'nda hem heykelin açılış töreni yapıldı ve hem de o yılın ve ondan sonra birkaç yılın Cumhuriyet Bayramları hep orada kutlandı.

Fakat daha sonra, heykel bu meydana kaldırıldı. Belediye deposuna götürüldü. Bu uygulamaya kimse tepki göstermedi; bu bir talihsizlikti. Heykel başka bir yere dikilmediği gibi, onun yerine daha güzel ya da sanat eseri olan daha görkemli bir heykel de yerleştirilmedi. Aradan yıllar geçtikten sonra Kıranköy'deki anıt yaptırıldı, bunun Safranbolu'nun ilk ATATÜRK heykeli olduğunun söylenmesi herhalde bilgisizliktendi.

İşte tüm bu nedenlerle, Köyiçi'ne 45 yıl sonra aynı heykelin yeniden yerleştirilmesi Safranbolu için büyük bir önem ve anlam taşımaktadır. Bunu gerçekleştiren Belediye Başkanı Sayın Elif KÖSE başta olmak üzere, Belediyenin tüm yetkili ve görevli birimleri kutlanmalı; kendilerine teşekkür edilmelidir. Bu arada aynı heykelin yeni düzenlemesinin, çok daha güzel dizayn edildiği, çevresi ve kaidesiyle 1974 yılındakine göre çok daha mükemmel bir kompozisyon oluşturduğu da özellikle vurgulanmalı; Belediye yetkilileri bu açıdan da ayrıca kutlanmalıdır.

Köyiçi'ne ATATÜRK heykelinin yeniden yerleştirilmesini önemli kılan bir başka nedene de değinilmelidir. Köyiçi Bağların sadece ticari ve sosyal bir merkezi değildir. Aynı zamanda Safranbolu'nun kültürel merkezidir. Şimdi kız meslek lisesi olan bu semtteki binada 1948'de ilk kez resmi ortaokul açılmıştır. Bu bina Kurtuluş Savaşı sırasında İdadi mektebidir. İdadi, bugünkü lise düzeyinde bir öğrenim kurumudur. İdadinin Müdürü ve Safranbolu'nun o zamanki Belediye Başkanı Mühürdarzade Zühtü Bey'in, mektebin Ciğir Tarlası olarak adlandırılan bahçesinde Kurtuluş Savaşı sırasında mitingler düzenledikleri ve Safranbolu halkı olarak ATATÜRK'ün ve Kuvay-ı Milliye'nin

yanında yer aldıklarını, buradan tüm cihana haykırdıkları o günlerin Kastamonu Vilayet Gazetesi'nde yazılıdır.

Özellikle, aynı Belediye Başkanının, ATATÜRK'e, o zamanki adıyla Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine, henüz Havza'da bulunduğu sırada Haziran/1919 başında çektiği telgrafta, Safranbolu olarak kanlarının son damlasına kadar yurdu savunacaklarını ve Wilson prensiplerini; yani manda rejimini reddettiklerini, Köyiçi'ndeki mitingler sonrasında Safranboluluların kararı olarak bildirmesi de çok anlamlıdır.

Dolayısıyla bu meydana 1919 yılında ATATÜRK'e çekilen telgraftan 100 yıl sonra ve ilkinden 45 yıl sonra Atamızın heykelinin yerleştirilmesi, Safranbolu'nun ATATÜRK'e olan saygı ve bağlılığının yanı sıra, Köyiçi semtinin ATATÜRK'le olan tarihsel ilişkisinin de en değerli bir göstergesi olmuştur.

Yeri gelmişken Cumhuriyet döneminin ünlü şairi Cahit Sıtkı TARANCI'nın "*10 Kasım*" başlıklı şiirinden birkaç dizeyi anımsatmakta yarar vardır:

"Yıl otuz sekiz, on Kasım Perşembe / Hatırdan çıkmayacak bir sonbahar / Sarsılıyor İstanbul yedi tepe / Yaman esmiş Dolmabahçe'de rüzgar // Gerçek olamaz, olsa olsa bir düş / Dokuzu beş geçe Atatürk ölmüş/ ..."

Şair bu şiirinde Atatürk'ün ölümünün değil, hiç kuşkusuz Atatürkçülüğün, ATATÜRK düşüncesinin; ATATÜRK ilke devrimlerinin ölümünün düş olabileceğini dile getirmiş bulunuyor. Zaten ATATÜRK, 1926da İzmir'deki suikast girişimi sonrasında Türk Ulusu'na yayınladığı bildiride "*Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır*" demiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilelebet payidar kalması, ancak ve ancak, ATATÜRK ilke ve devrimlerinin payidar kalmasıyla, yani yaşatılması ve ölümsüz kılınmasıyla mümkün olacaktır. ATATÜRK ilke ve devrimlerinin iki amacı vardır. Biri ulusalcılık, diğeri çağdaşlaşmadır. ATATÜRK ne mutlu Türk olana dememiştir; "*Ne mutlu Türküm diyene*" demiştir. Türküm demekten mutlu olunmalı, Türk'ün, Türk'ten başka dostu olmadığı unutulmamalıdır. Çağdaş düşünceler benimsenmeli; çağ dışı, akıl dışı akımların esiri olunmamalıdır. Çıkar yol, ATATÜRK yoludur; çağdaş ve uygar dünya ile bütünleşmiş olarak kalmaktır.

Bir yabancı; Belçikalı Daniel DUMOULİN ne diyor ? "*Türkiye, ATATÜRK'ü Allah'a; geri kalan her şeyi ATATÜRK'e borçludur*". Bu söylem, bir gerçeğin en özlü biçimde vurgulanmasıdır.

(*) 12.11.2019 tarihli Safranbolu Ekspres Gazetesi'nde yayımlanmıştır.